

Egy régi újságról mesél a múlt

A MAGYAR ASZTALOSMESTEREK LAPJA 1911-BŐL

Pauló Tamás
ny. faipari mérnök-tanár

Amikor a Magyar Asztalos szaklap napi aktuális információit, szakmai újdonságait, kiállítási riportjait olvassa a mai szakember, feltehetően nem gondol arra, hogy a faiparosok több, mint 100 éve megtehették ezt a messzi régmúltban is.

A közelmúltban került a kezembe egy megsárgult, de kifogástalan állapotban megmaradt 16 oldalas régi folyóirat: Magyar Asztalosmesterek Lapja. A dátum: 1911. január 29. Az ára: 30 fillér. Az 1908 óta minden vasárnap (!) megjelenő szaklap a Budapesti Asztalosipartestület és az Asztalosmesterek Szövetsége Hivatalos Közlönye.

A korabeli asztalosságot éppen aktuálisan érintő jogi, kereskedelmi, kiállítási, szervezeti és egyéb szakmai információkon túl természetesen szép számú fizetett hirdetés is található a lapban. Csak a hirdetéseket végigelve nagyon

tanulságos korrajzot lehet összeállítani az első világháborút megelőző magyar faiparról és ezen keresztül egy kicsit a teljes társadalmi életéről. Szokatlan változásokat lehet találni több területen. Bár ez az Osztrák–Magyar Monarchia ideje,

a folyóirat teljesen magyar nyelvű. A helyesírás szabályai változtak, a régi „utca” helyett már mindenütt „utca” található a címekben. A kor nagy találmánya, a telefon már mindennapi használatban van (az üzleti életben nélkülözhetetlen, akárcsak

Tükör és üveg minden formában és mennyiségben

TELEFON 23-36. Szerszámkülönlegességi üzlet. TELEFON 23-36.

Óriási választék divatos bútor- és épületvasalásban.

KISS ERNŐ ES TÁRSA — BUDAPEST, —
VII., Erzsébet-körút 17.

Szobrász, esztergályos és sajtolt árúk. Fournérok, léceik, deszkák, padlók. Gyöngyházberakatok és pontok. Festékek, pácolók, ecsetek. Posztó író- asztalra és biliárdhoz. Dákók és tekegolyók.

A legkülönfélébb szerszámok asztalosok, esztergályosok, képfaragók, mintásrók, ácsok, kőművesek, bogarók, kádárok részére. Lombfűrészeti és háztartási cikkek. Diszánó árúk.

Minden elképzelhető különlegesség és újdonság, amely t. vevőink rendelkezésére álló több mint 400 oldalas árjegyzékünkben bőven van részletezve.

Korának egyik legismertebb szerszámkereskedője

Bőrszékpar, bútorbőrsajtolás, bőrfaragás!

Kendi Antal ** Budapest, **
IV., Semmelweis-u. 7.

Bútoriparosok beszerzési forrása:
ebédlőszék, karosszék, díványfák és díbútor
ábrányokban.

Sajtolt és faragott
bútorbőrök saját készítésűek.

Párnázott angol bőrbútorok vízszelvényezésére.

TELEFON 15-58.

Különleges bőrmunkák

Intarzia műterem!

PÁL BÉLA
BUDAPEST.

VIII., Kőlcsey-utca 2. szám
(Gutenberg-palota.)

Készít mindennemű furnér, fém és szines gyöngyházberakásokat, úgy furnérrban mint lefurnírozott és masszív tárgyban.

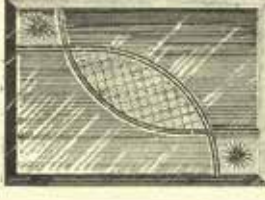
Divatos az intarzia

TELEFON 151-99. TELEFON 151-99.

Egy darabban kész.

Melovszky és Váradi
véselt üvegekben speciálisan
üvegsziszoló, rézkeretű, tákrózó,
festékes és üvegsziszoló-telepe.

Budapest, VIII., Aggteleki-utca 21. sz.

Speciális üvegmunkák

Újdonság! szabadalmazott kilincses

szekrény rúdzárak minden méretben kaphatók a feltalálónál:

PATAKI ANDOR
lakatosmesternél
Budapest, VIII.,
Práter-u. 64.

Első kézből!

Speciális rúdzárak, esztétikus kivitel

Korváth Endre
intarzia- és famozaiak készítő
Budapest, VII., Rákóczi-út 34.

Műipari műhely fabetét- és famozaiak készítésére, villamos üzeme berendezett szakszerű gépekkel.

Készít különféle fa-, ezüst-, fém-, gyöngyház-, csont-, stb. betéteket. Raktáron tart mindennemű bel- és külföldi falemezeket (furnirokat).

Kiüntetve: Zorinó 1902 dipl. de mérite. • Budapest 1906 kiállítási érem. • Páris 1900 aranyérem.

Ismét intarzia különleges anyagokkal

ma), de a telefonszámok nagysága jelzi, hogy még nem minden lakás tartozéka.

Bár ekkor már létezett a fotók nyomtatáshoz szükséges raszterbontása, ugyanakkor ebben az újságban (feltehetően az új technika drágasága miatt) még a hagyományos grafikákat használták illusztrációként. Az újság tördelése, szerkesztése egyszerű, ugyanakkor tiszta, áttekinthető. A korszakra mindössze egy-egy szecessziós keret vagy betűtípus utal. Mivel az újság nem lakossági felhasználású, így a reklámok célpontja is elsősorban a nagyobb faipari üzemektől a kis asztalos-, üveges-vállalkozókra át a kárpitosokig terjed. Néhány vállalkozó igen hosszú ideje van a piacon, ők büszkén írják ki az alapítás évét: Miller Márton Fia acélárúgyára 1782 óta kínálja termékeit, Pietsch Géza vállalkozása pedig 1802 óta gyárt és forgalmaz jó minőségű bútorszerelvényeket. Bár az újság magyar nyelvű, bizonyos szakkifejezések írása maradt eredeti nyelvű, így a ma már furnérnak nevezett vékony falemez a 108 évvel ezelőtti újságban „fournir” néven szerepel. Külön érdekesség a nevek kavalkádja. Mivel Magyarország ekkor már több, mint 200 éve a Habsburg-birodalom része, természetesen sok a német-osztrák jellegű családnév: Klapp, Metzner, Prégler, Hirn, Hauptmann, Lipner, Fischer, Altmann, Meister, Straub, Pick, Kronenberg. A korábbi szabályozások miatt sok német név mögött régi zsidó kereskedőcsalád található: Krayner, Wieselmann, Pietsch, Kiltz, Lipner, Tausz, Teltsch, Münczer. Természetesen hagyományos magyar nevek is szerepelnek szép számmal: Pál, Ötvös, Szabó, Gellért, Oroszlán, Várhegyi, Erdélyi. Nagyon érdekes korszakot ad az első világháború előtti intenzív gazdasági életről az újságban található mintegy

Alapítatott 1802. **Szerszámokról** Telefon: 538.

nagy képes árjegyzékeket asztalosmesterek részére kívánatra ingyen és bérmentve megküldöm.
Épület- és bútortvasalásokról szóló nagy árjegyzékem most jelent meg.

≡ **PIETSCH GÉZA, ezelőtt Bánhegyi C. J.** ≡
BUDAPEST, IV., Gerlóczy-utca 13.

Szerszámok 1802-től

SZIRCH IMRE FEM- ÉS BRONZÁRÚGYÁR
BUDAPEST,
VII., Garai-utca 40.

Épület- és bútortvasalás, függönyrudak, védőrudak, kirakatállványok és egyéb e szakba vágó cikkek gyártása. Modellneur, műötvös, fémcsiszoló, galvanizáló Intézet és ércöntöde.

☛ TELEFON 56-95. ☛

Divatos vasalatok

TELEFON 83-68.

MENCZER ÉS PRÉGLER
ÜVEGCISZOLÓ- ÉS TÜKÖRBORITÓGYÁR
BUDAPEST, VII., KAZINCZY-U. 9.

Tükör és tükörfütlék, asztallapok, ajtóvédőlapok. Csiszolás és tükörborítás. Minden e szakmába vágó munkák jutányos árak mellett eszközöltetnek.

Ismét üveg és tükör

≡ Asztalosok részére ≡
szerszámok és szerszámgépek
a legkifinomultabb kivitelben, kedvező árral felültelek mellett

Goldmann Lipót
cégnél
Budapest, VI., Dávid-u. 7.
Telefon 152-14.

Szerszámából sosem elég

70 kisebb-nagyobb hirdetés elemzése. A reklámok ¾-része alapanyagot, segédanyagot vagy szolgáltatást kínál. 16 hirdetésben ajánlanak gépeket, gépi szerszámokat, illetve meghajtó motorokat. (Erről részletesen a következő lapszámban írunk.) Feltehetően a faipari üzemek, gyárak egyre növekvő száma miatt két olyan „mérnöki iroda” is megjelenik hirdetőként, akik komplett faipari üzemek technológiai tervezését és teljes gépesítését ajánlják. Az alapanyag-hirdetések között viszonylag kevés (3) a pusztán fűrészárut, faanyagot kínáló telep. Ennek feltehetően az az oka, hogy a legtöbb

asztalos jól bejártott, évtizedek óta meglévő, garantált minőségű faanyagot biztosító fakereskedőtől vásárolt. Ebben az időben a fatelepek nagy része a fenyő alapanyagok zömét a felvidéki és az erdélyi erdőkből,

a keménylombos anyagot pedig a szlavóniai erdőkből szerezte be. Jelentős a száma (9) azoknak a kereskedőknek, akik furnért, falemezt (lécbetétes és rétegelt) forgalmaztak, ami azt jelzi, hogy ebben a korban a bútorok zöme furnérozott bútorlapból készült és csak kisebb hányaduk tömör faanyagból. Három olyan szolgáltató is hirdet, akik komplett furnérterítéket, illetve intarziát készítenek egyedi megrendelésre. Van közöttük olyan, aki a kor jellemzően szecessziós divatjának megfelelően gyöngyház berakásos terítéket is készít.

A polgári lakások jellemző berendezéséhez tartoznak az étkezőgarnitúrák tálalószekrényei, hatalmas étkezőasztalai, dúsan faragott, gyakran bőrozott székei. Fontos megjegyezni ennek kapcsán, hogy a divatos, kevés faragvánnyal, de izgalmas furnérozással borított és kecses rézveretekkel felszerelt szecessziós bútorok mellett főleg nagypolgári körökben még igen elterjedt volt a dúsan faragott, plasztikus kialakítású historizáló neobarokk és ónémet bútorvilág. Mindegyik stílusirányzat használta a márványpultokat, ezért 4 olyan hirdetés is van az újságban, akik komplett csiszolt márványelemeket, szükség esetén márvány- és egyéb nemeskő mozaikot is készítenek. Természetesen az üveg és a tükör legalább olyan fontos volt ebben az időszakban, mint a nemes kövek.

Kazda J. utóda
Vlasák V.
furnír-, fa-, szerszám- és asztalos-
kellékek gyári raktára
Ujpest, Árpád-út 107. Telefon 89-74.
Vasalás, enyv napi áron.

Szerszám- és kellékraktár Újpesten

Ennek megfelelően 8 olyan hirdetés is található, ahol üveglapok, csiszolt, hajlított, fémkeretbe foglalt, festett bútörüveg alkatrészeket és tükrök számtalan változatát kínálják. Bár ebben a korban már voltak komplex faipari gépmunkákat vállaló asztalosüzemek, ugyanakkor a finom munkákat, az összeépítést és a felületkezelést többnyire kéziszerszámokkal, egyszerű körülmények között, gyalupadokkal felszerelt hagyományos műhelyekben végezték. Ennek megfelelően 6 olyan kereskedő is hirdet az újságban, akik főleg kéziszerszámokat és kis műhelyek felszerelését kínálják. Kiemelkedik közülük az a Kiss Ernő és Társa, akik túlélve gazdasági válságokat és világháborúkat, egészen az 1948-as államosításig működtek és közel 50 katalógusuk jelent meg asztalos szerszámokat és vasalatokat kínálva. Ebben az időszakban már használtak fényes festékeket, zománcokat és nitrolakkot, ugyanakkor a nemesebb, igényesebb bútoroknál előnyben részesítették a hagyományos magas fényt adó, de sok hozzáértő kézi munkát igénylő sellakpolitúrozást. Ennek ellátását 3 kereskedő hirdetései biztosították. Speciális terület a bútörvasalat: ezt az újságban 4 cég hirdetése is kínálja a legmodernebb, divatos és megbízható kivitelben. Bár a hirdetőik zöme budapesti és környéki, ugyanakkor találunk német bútör szállítót és az Első Erdélyi Bútör léc- és Fűrészelt

Meister Testvérek faárugyára
 Budapest, VII., Dongó-utca 3-5. (Különb. Keresési-út. Felső József iskola mellett. Villamos (különb. keresési-út. háló) és vasúti közlekedés (Budapest, keresési utca felől vasúti).)

Különleges készítményei: Görlécek és egyéb asztalos kellékek. Elvállal különösen épületmunkákat gép által teljesen elkészítve, mérsékelt munkadíj ellenében és a megmunkáló anyagot el- és visszaszállítja.

Fournirnagykereskedés.
 Legnagyobb készlet bel- és külföldi kívánású és fűrészelt furnirok, lemezek, tömőfák, képfaragó- és esztergályozott árukban.

☎ Telefon 53-36. ☎

Nagy kereslet, nagy gyár

GYÁSZKOCSIK
 és az összes temetkezési és ravatalozási cikkek, mindennemű koporsók, külső és belső díszítések, koszorúk és szemfedők.

KEGYELET
 BUDAPEST.
 VI., Nagymező-u. 46.
 Tessék árjegyzéket kérni!

Pompás jármű az utolsó útra

Falemezgyár-Weinreich Frigyes, Szászrégen hirdetését is. Speciális területe az asztalosságban a kegyeleti eszközök, koporsók és egyéb temetési kellékek gyártása és forgalmazása. Ebben a témában 4 vállalkozás ajánlja szolgálatait.

Talán mind között a legérdekesebb az a ma már múzeumi kategóriájú gyász kocsi, amit 4 ló vontatott és faragott, díszes hintó kialakításával az uralkodók és a gazdagok temetési menetét vezette.

Bár az újságban hirdető gyártókon és kereskedőkön túl több száz hasonló profilú vállalkozó működött ebben az időben a területen, a hirdetések elemzése mégis teljes képet mutat a több, mint 100 évvel ezelőtti asztalosság izgalmás, átalakuló világáról. ■

Krupicska Alajos reszelővágó — BUDAPEST, VII., Hársta-utca 34.

Készít rászpolyokat és reszelőket asztalosok és az összes ipari célokra. Használt reszelők a leggyorsabban felvágatnak.

Egy különleges szakma

